

توسعه اقتصادی مطرح بوده است. کارگروه کنترل بازار در سال ۱۳۹۰ با هدف برقراری تعادل در بازار و حمایت از مصرف‌کنندگان و تولید کنندگان ۲۱ جلسه و ۱۶ مصوبه داشت که ۱۲ مورد آن به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد. در این سال با توجه به تداوم اجرای فاز اول قانون هدفمندسازی یارانه‌ها، کارگروه کنترل بازار، تحولات بازار ۲۲ گروه کالایی حساس و ضروری دارای اهمیت بالا در سبد خانوار را با هدف کاهش نوسانات قیمت و کنترل عرضه و تقاضا در بازار مورد پایش مستمر قرار داد. ایجاد هماهنگی‌های لازم به منظور ذخیره‌سازی کالاهای حساس و استراتژیک با بهره‌گیری از توان بخش خصوصی و دولتی، کنترل قیمت کالا و خدمات در ایام خاص از جمله ایام ماه مبارک رمضان و ایام پایانی سال و جلوگیری از شوک‌های احتمالی و قابل پیش‌بینی ناشی از اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها با اقدامات کنترلی، نظارتی و تنظیم بازار از جمله اقدامات و نتایج عمده جلسات کارگروه کنترل بازار در سال مورد بررسی می‌باشد. کارگروه کنترل بازار در سال ۱۳۹۰ نسبت به افزایش قیمت شیر خام به منظور واقعی کردن قیمت آن و حمایت از تولیدکنندگان، عرضه اجناس ارزان‌قیمت از طریق برگزاری نمایشگاه‌های عرضه مستقیم کالا، توزیع میوه‌های تنظیم بازاری، عرضه برنج، روغن و گوشت با قیمت دولتی از طریق شبکه‌های رسمی توزیع، رفع محدودیت واردات گوشت قرمز با اولویت دام زنده با مجوز وزارت جهاد کشاورزی، واردات گندم برای مصارف انسانی توسط مباحثان دولتی و غیردولتی و توزیع کالاهای ذخیره شده به منظور حفظ آرامش بازار اقدام نمود.

براساس آمار مقدماتی حساب‌های ملی، در سال ۱۳۹۰ ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های جاری ۸۵۹/۱ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل ۳۶/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد. این ارزش افزوده نتیجه تولیدات داخلی کالاهای کشاورزی و صنعتی به ترتیب به میزان ۶۰۸/۳ و ۲۰۷۵/۳ هزار میلیارد ریال و نیز کالاهای وارداتی عرضه شده به بازار داخلی به میزان ۸۵۲/۹ هزار میلیارد ریال می‌باشد.

در سال مورد بررسی، سهم ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی از تولید ناخالص داخلی ۱۳/۸ درصد بود که در مقایسه با رقم سال قبل (۱۳/۲ درصد)، افزایش یافت. در سال ۱۳۹۰، ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی نسبت به سال قبل به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۳ معادل ۴/۴ درصد افزایش یافت.

۸-۱- اقدامات دولت جهت تنظیم بازار داخلی و تامین کالاهای اساسی

تنظیم و اجرای سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و مقررات بازرگانی کشور، حفظ تعادل تولیدات داخلی و کالاهای وارد شده به کشور از طریق بررسی و نظارت دائم و اتخاذ تدابیر مقتضی جهت کنترل قیمت‌ها و نظارت بر توسعه و تجهیز شبکه توزیع کشور، ایجاد هماهنگی‌های لازم در مورد توزیع کالاهای مورد نیاز عمومی و سایر امور مرتبط از جمله وظایف وزارت بازرگانی است.

۸-۱-۱- عملکرد کارگروه کنترل بازار

کنترل و تنظیم بازار داخلی همواره به عنوان یکی از وظایف و چالش‌های پیش روی دولت به منظور تحقق اهداف

مهم‌ترین مصوبات کارگروه کنترل بازار در سال ۱۳۹۰

موضوع مصوبه	
گوشه قرمز	رفع محدودیت ورود گوشت قرمز با اولویت دام زنده از طریق سیستان و بلوچستان با مجوز وزارت جهاد کشاورزی با رعایت ضوابط بهداشتی به منظور مصارف داخلی و صادرات
گندم و جو	واردات حداکثر ۴ میلیون تن گندم برای مصارف انسانی توسط مباشران دولتی و غیردولتی با مسئولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت
کالابریگ	تعیین کارمزد ادامه عملیات توزیع مرحله سیزدهم کالابریگ طی سال ۱۳۹۰
یارانه و ذخیره‌سازی	توزیع کالاهای ذخیره‌سازی شده به منظور حفظ آرامش بازار، موضوع مصوبه شماره ۲۰۶۹۲۶/ت/۴۱۸۱۳ آن مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۹ از طریق شبکه‌های رسمی توزیع توسط مباشران با مسئولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت

در سال ۱۳۹۰، ۱/۱ هزار تن گوشت قرمز توسط بخش دولتی وارد شد. براساس آمار شرکت پشتیبانی امور دام کشور، موجودی انبار گوشت قرمز در پایان سال ۱۳۹۰ حدود ۰/۴ هزار تن بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل بیش از ۹۴/۶ درصد کاهش نشان می‌دهد.

۲-۸- سرمایه‌گذاری دولت

در سال ۱۳۹۰، اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برای امور بازرگانی داخلی ذیل برنامه تنظیم بازار داخلی و تجارت الکترونیکی به میزان ۱۲۹۲/۷ میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم مصوب سال قبل حدود ۲۱۹/۹ درصد افزایش یافت.

در این سال اعتبارات پرداختی بابت برنامه تنظیم بازار داخلی ۲۶۱/۳ درصد افزایش یافت و به رقمی حدود ۱۰۷۸/۹ میلیارد ریال بالغ گردید. میزان تحقق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخت شده در برنامه مزبور حدود ۹۱/۰ درصد ارقام مصوب بود.

۸-۱-۲- واردات و موجودی انبار کالاهای اساسی عمده

براساس آمار شرکت بازرگانی دولتی ایران، موجودی انبار قند و شکر این شرکت در پایان سال ۱۳۹۰ حدود ۹۲/۴ درصد کاهش یافت. موجودی گندم نیز در پایان سال ۱۳۹۰ با ۵۳/۳ درصد کاهش به حدود ۲/۵ میلیون تن رسید.

جدول ۸-۱- وضعیت واردات و موجودی انبار

(هزار تن) کالاهای اساسی عمده (۱)

گندم	درصد تغییر	سال		گندم
		۱۳۹۰	۱۳۸۹	
واردات	۰/۰	۹/۹	۰/۰	واردات
موجودی انبار	۵۳/۳-	۲۴۸۲/۷	۵۳۱۱/۱	موجودی انبار
در پایان سال				در پایان سال
قند و شکر	۰/۰	۰/۰	۰/۰	قند و شکر
واردات	۰/۰	۰/۰	۰/۰	واردات
موجودی انبار	۹۲/۴-	۲/۰	۲۶/۴	موجودی انبار
در پایان سال				در پایان سال
گوشت قرمز	۸۸/۰-	۱/۱	۹/۳	واردات
واردات	۰/۴	۰/۴	۶/۸	موجودی انبار
موجودی انبار	۹۴/۶-			در پایان سال

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت و شرکت سهامی پشتیبانی امور دام - شامل آمار عملکرد بخش خصوصی نمی‌باشد.

جدول ۸-۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در فصل بازرگانی داخلی

(میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تحقق		عملکرد		ارقام مصوب			
	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	▲ ۱۳۸۹		
۹۲/۲	۸۵/۲	۹۱/۰	۹۰/۹	۱۰۷۸/۹	۲۹۸/۶	۱۱۸۵/۹	۳۲۸/۷	برنامه تنظیم بازار داخلی (۱)
۷/۸	۱۴/۸	۸۵/۵	۶۸/۵	۹۱/۳	۵۱/۷	۱۰۶/۸	۷۵/۴	برنامه تجارت الکترونیکی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۹۰/۵	۸۶/۷	۱۱۷۰/۲	۳۵۰/۳	۱۲۹۲/۷	۴۰۴/۱	جمع کل

ماخذ: قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ و وزارت امور اقتصادی و دارایی، خزانه‌داری کل

۱- شامل برنامه احداث و توسعه سیلوها، تجهیز، بازسازی و نگهداری تاسیسات ذخیره گندم، تعمیر و تامین تجهیزات و ماشین‌آلات و همچنین برنامه کمک‌های فنی و اعتباری به منظور نگهداری و فرآوری محصولات کشاورزی، احداث تاسیسات نگهداری گندم و بهسازی نانوایی‌ها می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۰

۸-۳- تسهیلات بانکی

سهم بخش بازرگانی داخلی از مانده تسهیلات اعطایی نظام بانکی به بخش «بازرگانی، خدمات و متفرقه» و کل بخش‌های اقتصادی به ترتیب ۳۳/۶ و ۱۰/۷ درصد بود.

بررسی عملکرد بانک‌ها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد همانند سال‌های قبل، بیشترین سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی در بخش بازرگانی (۹۵/۸ درصد) متعلق به بخش غیردولتی بازرگانی داخلی بود که این سهم در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۲/۳ واحد درصد افزایش داشت.

در پایان سال ۱۳۹۰، مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی با ۲۱/۰ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۳۶۸/۴ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. در این میان، مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی بازرگانی داخلی با ۲۳/۹ درصد رشد به ۳۵۲/۸ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات در بخش دولتی با ۲۰/۹ درصد کاهش به ۱۵/۶ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد بررسی،

جدول ۸-۳- مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی (۱) (میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال		
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۰	۲۲۸۹۲۲/۰	۳۰۴۵۴۱/۰	۳۶۸۳۹۴/۳
۹۵/۸	۹۳/۵	۲۳/۹	۲۱۳۹۰۴/۱	۲۸۴۸۰۶/۴	۳۵۲۷۸۳/۰
۴/۲	۶/۵	-۲۰/۹	۱۵۰۱۷/۹	۱۹۷۳۴/۶	۱۵۶۱۱/۳
			بخش غیردولتی		
			بخش دولتی		

۱- بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

در سال مورد بررسی، تعداد پرونده‌های اجرایی^(۴)

تشکیل شده در خصوص عدم انجام تعهدات مربوط به معاملات ثبت شده در کل کشور معادل ۹۶/۷ هزار فقره بود که در مقایسه با سال ۱۳۸۹ حدود ۵/۶ درصد کاهش نشان می‌دهد. تعداد پرونده‌های اجرایی تشکیل شده در استان تهران نیز ۲۵/۵ هزار فقره بود که نسبت به سال قبل ۹/۴ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۹۰، حدود ۸۱۶/۶ میلیارد ریال سفته و برات در شهر تهران به فروش رسید که در مقایسه با سال قبل ۳۱/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال میزان سفته و برات واخواست شده با ۲۴/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۴۲۱۶/۱ میلیارد ریال رسید^(۵).

۸-۴- معاملات بازرگانی

تعداد معاملات قطعی^(۱)، شرطی^(۲) و ذمه‌ای^(۳) ثبت شده در دفترخانه‌های اسناد رسمی کشور در سال ۱۳۹۰ حدود ۴ میلیون فقره بود که نسبت به سال قبل ۷/۷ درصد افزایش داشت. حدود ۸۷/۶ درصد از معاملات مزبور متعلق به معاملات قطعی ثبت شده بود که ۸/۸ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد. تعداد معاملات شرطی و ذمه‌ای ثبت شده نیز به ترتیب ۳/۶ درصد کاهش و ۲۷/۹ درصد افزایش یافت. از مجموع معاملات مذکور، حدود ۳۶/۶ درصد در استان تهران صورت گرفت که نسبت به سال قبل ۱۲/۴ درصد افزایش یافت.

- ۱- اگر در عقد بیع هیچ‌گونه شرطی برای قبض مبیع ذکر نشده یا برای تادیه بهای مورد معامله و تسلیم مبیع موعود و شروطی معین نشده باشد، معامله قطعی است.
- ۲- اگر در عقد بیع برای قبض مبیع یا تادیه بهای آن شروطی معین یا برای فروشنده یا خریدار یا هر دو یا شخص ثالث، اختیار خاصی از قبیل اختیار فسخ در مدت معین تعیین شده باشد، معامله شرطی است.
- ۳- معامله‌ای است که به موجب آن شخص تعهد می‌کند وجه یا مال معینی را در موعود مقرر به دیگری پرداخت یا تسلیم نماید.

۴- پرونده‌ای است که به علت تخلف از انجام تعهدات به استناد اسناد رسمی در اداره ثبت تشکیل می‌شود.

۵- ارزش سفته و برات فروش رفته براساس سه در هزار (فی یا بهای سفته) و ارزش سفته و برات واخواست شده برحسب مبلغ اسمی مندرج در هر برگ (میزان تعهد مالی آن) می‌باشد.

جدول ۸-۴- وضعیت معاملات ثبت شده در دفاتر

تعداد: هزار فقره)		اسناد رسمی کل کشور	
درصد تغییر		سال	
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹
۷/۷	۱۱/۰	۴۰۱۵/۰	۳۷۲۸/۹
۸/۸	۷/۸	۳۵۱۵/۷	۳۲۳۲/۲
-۳/۶	۲۹/۸	۴۱۵/۹	۴۳۱/۵
۲۷/۹	۱۲۲/۶	۸۳/۴	۶۵/۲
-۵/۶	-۱۰/۱	۹۶/۷	۱۰۲/۴

۷۲ هزار شرکت تعاونی فعال، تعداد ۷ هزار شرکت با هدف فعالیت در زمینه تامین و توزیع کالا و خدمات در رشته فعالیت‌های «تامین نیاز تولیدکنندگان»، «تامین نیاز مصرف‌کنندگان» و «تامین نیاز صنوف خدماتی» فعال بودند^(۳) که نسبت به پایان سال قبل ۲/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. مجموع سرمایه ثبت شده شرکت‌های مذکور ۱۷/۲ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به پایان سال قبل ۰/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. میزان اشتغالزایی ثبت شده توسط این شرکت‌ها نیز ۲۵۵ هزار نفر بود که در مقایسه با پایان سال گذشته ۱/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. در پایان سال مورد بررسی، تعداد اعضای تعاونی‌های ثبت شده با ۱/۶ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۸۹ به ۶/۲ میلیون نفر رسید. در پایان سال مورد بررسی، بیشترین تعداد شرکت‌های فعال در حوزه باززرگانی داخلی مربوط به شرکت‌های تامین نیاز مصرف‌کنندگان بود که حدود ۷۱/۸ درصد را به خود اختصاص داد.

جدول ۸-۶- آخرین وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال در

حوزه باززرگانی داخلی

درصد تغییر		سال		
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۲/۶	۳/۰	۷۰۳۵	۶۸۵۷	تعداد شرکت
۴/۱	۴/۹	۱۵۷۴	۱۵۱۲	تامین نیاز تولیدکنندگان
۱۹/۰	۱۱/۰	۴۰۷	۳۴۲	تامین نیاز صنوف خدماتی
۱/۰	۱/۹	۵۰۵۴	۵۰۰۳	تامین نیاز مصرف‌کنندگان
۰/۱	۰/۱	۱۷۲۰۹	۱۷۱۹۰	سرمایه(میلیارد ریال)
۰/۲	۰/۲	۳۱۰۸	۳۱۰۳	تامین نیاز تولیدکنندگان
*	۰/۱	۳۶۷۷	۳۶۷۶	تامین نیاز صنوف خدماتی
۰/۱	۰/۲	۱۰۴۲۴	۱۰۴۱۱	تامین نیاز مصرف‌کنندگان
۱/۰	۰/۹	۲۵۵	۲۵۲	اشتغال(هزار نفر)
۳/۴	۵/۴	۲۳	۲۲	تامین نیاز تولیدکنندگان
۱/۴	۰/۳	۵۹	۵۹	تامین نیاز صنوف خدماتی
۰/۶	۰/۵	۱۷۳	۱۷۲	تامین نیاز مصرف‌کنندگان
۱/۶	۰/۸	۶۲۲۲	۶۱۲۷	تعداد اعضا(هزار نفر)
۱/۱	۰/۷	۲۲۴	۲۲۱	تامین نیاز تولیدکنندگان
۱/۴	۰/۷	۱۰۲	۱۰۱	تامین نیاز صنوف خدماتی
۱/۶	۰/۸	۵۸۹۶	۵۸۰۵	تامین نیاز مصرف‌کنندگان

ماخذ: مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

در سال مورد بررسی، تعداد ۵۱/۴ میلیون برگ سند^(۱) به ارزش ۷۳۶۷ هزار میلیارد ریال در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران مبادله شد که نسبت به سال قبل از لحاظ تعداد ۴/۱ درصد و از نظر ارزش ۱۷/۲ درصد افزایش داشت. نسبت ارزش اسناد بانکی مبادله شده در اتاق پایاپای تهران به ارزش اسمی تولید ناخالص داخلی در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ حدود ۱/۵ و ۱/۲ بود. در سال ۱۳۹۰، تعداد و ارزش اسناد برگشت داده شده نسبت به سال قبل به ترتیب ۸/۸ و ۲۷/۷ درصد افزایش یافت. همچنین، نسبت مبلغ اسناد برگشتی به کل ارزش اسناد مبادله شده ۴/۸ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۰/۴ واحد درصد افزایش یافت.

جدول ۸-۵- وضعیت اسناد مبادله شده و برگشت داده شده در

(ارزش: هزار میلیارد ریال) اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران

(تعداد: هزار برگ)

درصد تغییر		سال		
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
۴/۱	۴/۰	۵۱۳۶۸	۴۹۳۶۸	تعداد
۱۷/۲	۳۵/۸	۷۳۶۷	۶۲۸۵	ارزش
۸/۸	۱۵/۱	۶۳۷۴	۵۸۵۷	تعداد
۲۷/۷	۱۹/۲	۳۵۶	۲۷۹	ارزش
۰/۵	۱/۱	۱۲/۴	۱۱/۹	درصد اسناد برگشتی به مبادله شده(۱)
۰/۴	-۰/۶	۴/۸	۴/۴	تعداد
				ارزش

۱- تغییرات برحسب واحد درصد می‌باشد.

۸-۵- شرکت‌های تعاونی

بررسی آخرین وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال^(۳) در کشور نشان‌دهنده آن است که تا پایان سال ۱۳۹۰، از مجموع

۳- سایر رشته فعالیت‌های شرکت‌های تعاونی عبارتند از: اعتبار، تعاونی‌های نوع جدید، چندمنظوره، خدمات، صنعت، معدن، عمران، فرش دستباف، کشاورزی، مسکن و حمل و نقل.

۱- شامل انواع چک‌ها می‌باشد.
۲- در پایان سال مورد بررسی، از مجموع ۱۷۵/۵ هزار شرکت تعاونی ثبت شده در کشور، ۷۲ هزار شرکت فعال بوده و مابقی در وضعیت در دست احداث، غیرفعال، منحل و سایر بوده است.

۸-۶- وضعیت واحدهای صنفی

درصد صنوف توزیعی، ۳۳/۳ درصد صنوف خدماتی و ۲۰/۰ درصد صنوف تولیدی بودند. در میان گروه‌های صنفی مزبور، تعداد واحدهای صنوف خدماتی با ۱۶/۸ درصد رشد، از بیشترین افزایش برخوردار بود.

مطابق آمار مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران، در پایان سال ۱۳۹۰ تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در سراسر کشور بیش از ۲ میلیون واحد بود که نسبت به سال قبل ۱۴/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این تعداد واحد صنفی، ۴۶/۷

جدول ۸-۷- تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب (۱)

(هزار واحد)

سهام (درصد)		درصد تغییر		سال			کل واحدها
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۴/۵	۲۶/۰	۲۰۶۰/۵	۱۸۰۰/۱	۱۴۲۸/۸	
۲۰/۰	۱۹/۹	۱۴/۹	۱۶/۱	۴۱۱/۲	۳۵۷/۹	۳۰۸/۲	صنوف تولیدی
۴۶/۷	۴۷/۵	۱۲/۷	۱۱/۲	۹۶۲/۶	۸۵۴/۴	۷۶۸/۷	صنوف توزیعی
۳۳/۳	۳۲/۷	۱۶/۸	۶۷/۰	۶۸۶/۷	۵۸۷/۸	۳۵۱/۹	صنوف خدماتی

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران
۱- آمار مذکور شامل شهرهای دارای سازمان‌های صنفی است.